

III

(Ettevalmistavad aktid)

EUROOPA MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEE

EUROOPA MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEE TÄISKOGU 573. ISTUNGJÄRK,
26.10.2022-27.10.2022

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemadel „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv pikaajalistest elanikest kolmandate riikide kodanike staatuse kohta“

(COM(2022) 650 final)

„Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv kolmandate riikide kodanikele liikmesriigis elamist ja töötamist võimaldava ühtse loa taotlemise ühtse menetluse ning liikmesriigis seaduslikult elavate kolmandatest riikidest pärit töötajate ühiste õiguste kohta“

(COM(2022) 655 final)

„Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele — Oskustöölise ja andekate inimeste meelitamine ELi“

(COM(2022) 657 final)

(2023/C 75/19)

Raportöör: **José Antonio MORENO DÍAZ**

Kaasraportöör: **Milena ANGELOVA**

Konsulteerimistaotlus	Euroopa Komisjon, 26.7.2022
Õiguslik alus	Euroopa Liidu toimimise lepingu artikkel 304
Vastutav seksioon	tööhõive, sotsiaalküsimused ja kodakondsus
Vastuvõtmine seksioonis	29.9.2022
Vastuvõtmine täiskogus	26.10.2022
Täiskogu istungjärk nr	573
Hääletuse tulemus	
(poolt/vastu/erapooletuid)	179/0/6

1. Sissejuhatus

1.1. 2022. aasta aprillis tutvustas Euroopa Komisjon oskuste ja talendi paketti, järgides 2020. aasta septembris vastu võetud uue rände- ja varjupaigaleppe töökava. Uue paketi eesmärk on edendada seaduslikku rännet Euroopa Liitu, soodustades andekate inimeste ja oskustöölise meelitamist viisil, mis toob kasu nii päritolu- kui ka sihtriikidele. Läbivaatamise eesmärk on ka edendada liidus elavate kolmandate riikide kodanike õiguste ja töövõimaluste tõhusamat ning sidusamat süsteemi, aidates samal ajal suurendada liidu atraktiivsust kolmandate riikide kodanikest oskustöölise sihtkohana.

1.2. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee väljendab heameelt paketi üle, milles suhtutakse rändesse konstruktiivselt ja sidusalt ning mis vastab vajadusele parandada liidu seadusliku rände vahendeid. Kuna digi- ja rohepööre kiireneb ning tööjõu ja oskuste nappus on praegu ilmne kõigis majandussektorites, rõhutab komitee seadusliku rände rolli tööjõu ja oskuste nappuse vähendamisel tõendatud vajadusega valdkondades.

1.3. Komitee on juba väljendanud muret asjaolu pärast, et uues rände- ja varjupaigaleppes keskendutakse piirihaldusele ja rändekontrollile, ning leiab seetõttu, et organiseeritud ja seadusliku sisserände haldamisel tehtud edusammud on positiivsed.

1.4. Komitee hindab kõrgelt seda, et komisjon tunnustab rändajate olulist rolli Euroopa majanduses ja ühiskonnas, sest nad aitavad katta muutuva tööturu vajadusi ja vajaduse korral vähendada tööjõu ning oskuste nappust. Väga tähtis on muuta vaatenurka sellele küsimusele ja võtta kasutusele normaliseeriv ning positiivne diskursus.

1.5. Seetõttu pooldab komitee asjaolu, et nende kasvavate vajaduste katmiseks – eelkõige struktuurse puudusega sektorites – hõlbustatakse andekate inimeste sissevoolu kolmandatest riikidest.

1.6. Komitee arvates on kolmandate riikide töötajate saabumise ja liikmesriikide tööturgude vajaduste vahel oluline seos, kuid seda seost tuleks uurida, et ära hoida äsja saabunud kolmandate riikide töötajate vaeghõivet ja halbu töötingimusi.

1.7. Komitee peab vajalikuks teha edusamme uute kanalite loomisel andekate inimeste meelitamiseks liitu, kuid juhib tähelepanu ka sellele, et liikmesriikide tööturgudel on muid vajadusi, mis nõuavad lisaks kavandatud paketi sätetatutele ka teiste meetmete väljatöötamist. Eelkõige on oluline tugevdada jõupingutusi, mille abil toetada töötute ja tööturul eemalejäänud isikute tööturule integreerimist sihipäraste toetusmeetmete kaudu.

1.8. Komitee leiab, et komisjon peaks innukamalt otsima seaduslikke ja organiseeritud töörande kanaleid, mis võtaksid arvesse ka rahvusvahelist kaitset vajavaid inimesi.

1.9. Komitee peab rõõmustavaks teatist oskustöölise ja andekate inimeste meelitamise kohta ELi, sest ta peab seda edusammuks töörande valdkonnas, mis nõuab uutes oludes asjakohaseid, realistlikke ja tõhusaid vahendeid.

1.10. Komitee peab vajalikuks teha edusamme talendireservi⁽¹⁾ vallas, alustades esialgse katseprojektiga ja järgmisel aastal rakendatava täisversiooniga. Samuti juhib ta tähelepanu sellele, et talendireservi edu ja ulatus sõltub piisavate ressursside kasutuselevõtust, et muuta vahend kättesaadavaks ja toimivaks. Komitee pooldab ka talendipartnerlusi ja leiab, et neid tuleb arendada koostöös kolmandate riikidega. Et tagada talendipartnerluste ellurakendamisel nähtavus ja läbipaistvus, nõuab komitee piisavate hindamismehhanismide loomist mitte ainult vahendite endi jaoks, vaid ka võimalike koostööriikide kindlaksmääramiseks. Õigusriigi põhimõte ja inimõiguste austamine peab liidu sisserände- ja varjupaigapoliitika välissuhetes alati olemas olema.

1.11. Kuigi naised moodustavad suure osa mõnest olulisest sektorist, võidakse liikuvaid ja rändajatest naisi võtta tööle ebakindlatele töökohtadele ja mitteametlikku majandusse. Nad on sageli eriti kaitsetud diskrimineerimise, sotsiaalse tõrjutuse ning töö- ja koolitusvõimaluste puudumise ning väärkohtlemise, vägivalda ja ahistamise suhtes. Komitee leiab, et naiste õiguste kaitset ja soolist aspekti tuleb rohkem süvalaiendada.

1.12. Komitee pooldab ettepanekut vaadata läbi direktiiv pikaajaliste elanike staatuse kohta Euroopa Liidus. Komitee väljendab heameelt selle üle, et ettepanekuga hõlbustatakse selle staatuse saavutamist, võimaldades nõuete täitmiseks koguda ELis viibimise aastaid eri liikmesriikides. Lisaks edendatakse sellega ELi-sisest liikuvust ja laiendatakse teises liikmesriigis pikaajalistest elanikest ELi kodanikele võrdset juurdepääsu sotsiaalkaitsele.

(¹) ELi talendireserv on ELi-ülene kolmandatest riikidest pärit kandidaatide reserv, kuhu kandidaadid valitakse pärast nende kvalifikatsioonide sõelumist oskuste tasemete, kriteeriumide ja rändenõuete alusel. Sellest saab esimene kogu ELi hõlmav platvorm ja sobitamisvahend (COM(2022) 657 final).

1.13. Komitee peab kiiduväärseks ühtse loa direktiivi läbivaatamist, sealhulgas eesmärki hõlbustada ja lihtsustada taotlemisprotsessi ning tagada, et ühtne luba ei oleks seotud ühe konkreetse tööandjaga. Samas leiab komitee, et komisjon oleks võinud proovida õigusi laiendada kooskõlas 2011. aastal esitatud direktiivi esimese ettepaneku sisuga.

1.14. Komitee peab väga oluliseks, et läbivaatamisel rõhutataks vajadust tugevdada kolmandate riikide kodanikest töötajate võrdset kohtlemist, eelkõige seoses töötingimuste, ühinemis- ja liitumisvabaduse ning sotsiaalkindlustushüvitistega.

1.15. Komitee rõhutab ka seda, kui oluline on kaasata sotsiaalpartnerid ja muud asjaomased sidusrühmad arutellu tööraände juhtimise parandamise üle ELi tasandil. Seetõttu väljendab komitee heameelt kavandatud ELi tasandi dialoogiplatvormi loomise üle.

2. Üldised märkused

2.1. 2022. aasta aprillis tutvustas Euroopa Komisjon oskuste ja talendi paketti, järgides 2020. aasta septembris vastu võetud uue rände- ja varjupaigaleppe töökaava. Pakett hõlmab pikaajalisi elanikke käsitleva direktiivi 2003/109/EÜ⁽²⁾ läbivaatamist, ühtset luba käsitleva direktiivi 2011/98/EL⁽³⁾ läbivaatamist ning teatist oskustööliste ja andekate inimeste meelitamise kohta ELi⁽⁴⁾.

2.2. Uue paketi eesmärk on edendada seaduslikku rännet Euroopa Liitu, soodustades andekate inimeste ja oskustööliste meelitamist viisil, mis toob kasu nii päritolu- kui ka sihtriikidele. Läbivaatamiste eesmärk on edendada ka liidus elavate kolmandate riikide kodanike õiguste ja töövõimaluste tõhusamat ning sidusamat süsteemi, aidates samal ajal suurendada liidu atraktiivsust kolmandate riikide kodanikest oskustööliste sihtkohana.

2.3. Andekate inimeste ja oskustööliste ligimeelitamist käsitleva teatise eesmärk on korrastada majanduslikel põhjustel liitu suunduva seadusliku rände põhimõtted. See kajastab taht parandada kahe läbivaatamisettepanekuga seadusandlikku sammast, arendada talendipartnerlusi ja liidu talendireservi ning edendada seadusliku rände poliitikat hoolduse, noorte ja innovatsiooni valdkonnas.

2.4. Komitee juhib tähelepanu sellele, et ettepanekus puudub analüüs ja hindamine selle kohta, miks praegused ühtseid lube või pikaajalisi lube käsitlevad direktiivid ei ole nõuetekohaselt toimunud. Komisjon peaks analüüsima ja esile tooma nende häirete põhjused, tehes kindlaks, kas põhjuseks on liikmesriikide tahte puudumine neid rakendada või ülemäärane bürokraatia või muu, et vältida samade probleemide kordumist tulevikus.

2.5. Ühtse loa direktiivi läbivaatamise ettepanek annab võimaluse suurendada juurdepääsu kõnealusele vahendile ja hõlbustada kolmandate riikide töötajate osalemist tööturul, tugevdades samal ajal direktiiviga kaasnevaid õigusi ja tehes edusamme selle kohaldamise ühtlustamisel liikmesriikide vahel.

2.6. ELi pikaajaliste elanike direktiivi kavandatud läbivaatamise eesmärk on samuti parandada selle kohaldamist eri liikmesriikides, hõlbustades samal ajal ELi-sisest liikuvust, lihtsustades menetlust ja vähendades pikaajaliste elamislubade saamiseks kuluvat aega.

2.7. Üldiselt väljendab komitee heameelt selle paketi üle, milles suhtutakse rändesse konstruktiivselt ja sidusalt, mis vastab vajadusele parandada liidu seadusliku rände vahendeid ning rõhutab seadusliku rände rolli tööjõu ja oskuste nappuse vähendamisel tõendatud vajadusega valdkondades. Komitee on juba väljendanud muret selle üle, et uues rände- ja varjupaigaleppes keskendutakse piirihaldusele ja rändekontrollile, ning tunneb seetõttu heameelt organiseeritud ja seadusliku rände haldamisel tehtud edusammude üle.

2.8. Komitee hindab rändajate olulist rolli Euroopa majanduses ja ühiskonnas: nad aitavad katta tööturu vajadusi ning ületada vajaduse korral tööjõu ja oskuste nappust. Seetõttu pooldab komitee andekate inimeste sissevoolu hõlbustamist kolmandatest riikidest, et aidata neid kasvavaid vajadusi katta, eelkõige struktuurse puudusega sektorites. Komitee pooldab ka meetmeid, mille eesmärk on meelitada ligi uuenduslikke ja skaleeritavaid ettevõtteid, mis annavad ELi majandusele ja

⁽²⁾ COM(2022) 650 final.

⁽³⁾ COM(2022) 655 final.

⁽⁴⁾ COM(2022) 657 final.

ühiskonnale märkimisväärset lisaväärtust. Rahvusvahelised teadusprojektid on endiselt üks tõhus viis maailmatasemel andekate inimeste arendamiseks, ligimeelitamiseks ja hoidmiseks. Selleks on vaja kiirendada ja lihtsustada kolmandatest riikidest pärit spetsialistide juurdepääsu ELi tööturule, et muuta Euroopa teistele maailma osadele atraktiivsemaks. Komitee julgustab ja pooldab samuti praktiliste vahendite väljatöötamist ja rakendamist, et paremini ühendada ja sobitada kolmandatest riikidest pärit andekaid inimesi liikmesriikide potentsiaalsete tööandjatega.

2.9. Tuleb mõelda narratiivile, mis seob võõrtööjõu sissevoolu liikmesriikide tööturu vajadustega. Mõnes ELi liikmesriigis esineb teatavates tööhõivesektorites ja ametites struktuurset töötust, mis võib tuleneda oskuste nõudlusele mittevastavusest, teatavate sektorite/ametite vahelisest atraktiivsusest ja muredest töötingimuste pärast. Nendes riikides on oluline püüda parandada selliste sektorite ja ametite atraktiivsust töötajate jaoks siseturgudel (selle riigi kodanikud, ELi ja kolmandatest riikidest pärit töötajad, kellel on töölouba), et vältida äsja saabuvate kolmandate riikide töötajate vaeghõivet ja halbu töötingimusi. Samal ajal võib ELi talendireserv aidata hõlbustada kolmandate riikide töötajate sihipärasest sobitamist töökohtadega ELis, et vältida nende töötajate vaeghõivet.

2.10. Komitee peab vajalikuks teha edusamme uute kanalite loomisel andekate inimeste meelitamiseks ELi, kuid juhib tähelepanu ka sellele, et liikmesriikide tööturgudel on muid vajadusi, mis nõuavad lisaks kavandatud paketi sätetatutele ka teiste meetmete väljatöötamist.

2.11. Sellega seoses loodab komitee, et on võimalik teha edusamme (nagu on kavandatud järelaruannetega) hooajatöötajate direktiivi ja ettevõtjasiseselt üleviidud töötajate direktiivi parandamisel, mis on kavandatud 2023. aastaks. Euroopa Parlamendi ja komitee enda resolutsioonide kohaselt rõhutab komitee seejuures vajadust teha tööd hooajatöötajate kaitse tagamiseks ja eelkõige võidelda tööalase ärakasutamise vastu, kus see avastatakse. Sel eesmärgil tuleb kooskõlas Euroopa Tööjõuameti tööga tugevdada ja suurendada tööjärelevalvet.

2.12. Arvestades **Euroopa oskuste tegevuskava** ⁽⁵⁾ vastuvõtmist 1. juulil 2020, leiab komitee, et rändajaid, pagulasi ja rahvusvahelise kaitse taotlejaid tuleks kohelda võrdselt, olenemata nende oskustest ja kvalifikatsioonist. Seega peaks kõigil töötajatel olema võimalik oma oskusi ja pädevust valideerida ning osaleda kvaliteetses ja tõhusas töökohapõhises õppes, ümberõppes ja oskuste täiendamises, et neid saaks tööturule integreerida paindlike õppimisviiside alusel, mis vastavad nende konkreetsetele vajadustele ja võtavad nõuetekohaselt arvesse eri vanuserühmi.

2.13. Komitee leiab, et komisjon peaks innukamalt otsima seaduslikke ja organiseeritud töörande kanaleid, mis võtaksid arvesse ka rahvusvahelist kaitset vajavaid inimesi.

2.14. Kolmandatest riikidest pärit üliõpilaste puhul, kes tulevad ELi õpingute eesmärgil, tuleks nõuetekohaselt tähelepanu pöörata nende sujuvale integreerimisele ELi tööturule, vähendades samal ajal ajude äravoolu. Sel eesmärgil oleks hea kaasata ennetusmeetmed, nagu eetilised värbamisklauslid, ⁽⁶⁾ mehhanismid toetatud tagasipöördumiseks päritoluriiki ja taasintegreerimine päritoluriiki, või võtta selleks kasutusele konkreetsed klauslid kahepoolsetes töörandelepingutes.

3. Teatis „Oskustöölise ja andekate inimeste meelitamine ELi“

3.1. 2022. aasta aprillis esitatud teatises võetakse arvesse 2020. aasta rände- ja varjupaigapakti soovitusi seadusliku rände kohta, mille eesmärk on edendada seadusandlikke ja korralduslikke algatusi selles valdkonnas.

3.2. Komitee väljendab heameelt kõnealuse teatise üle ja peab seda edusammuks töörande valdkonnas, mis nõuab uutes oludes asjakohaseid vahendeid. Sellega seoses peab komitee Ukraina pagulaste jaoks konkreetsete meetmete lisamist õigeaegseks ning peab kahetsusväärseks, et neid meetmeid ei rakendatud varem rahvusvahelist kaitset vajavate inimeste suhtes üldiselt, eriti 2015. aasta Süüria sõjast tingitud kriisi ajal. Komitee on veendunud, et Ukrainast põgenevate inimestega seotud meetmed ja üles näidatud initsiatiiv on pöördepunkt ning peaksid tulevikus olema sarnastel juhtudel ELi tegevuse standard.

⁽⁵⁾ <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=et&catId=89&furtherNews=yes&newsId=9723>

⁽⁶⁾ Õiglase värbamise üldpõhimõtted ja tegevussuunised ning värbamistase ja nendega seotud kulude kindlaksmääramine.

3.3. Komitee peab vajalikuks teha koostöös kolmandate riikidega edusamme talendipartnerlustes. Komitee kutsub siiski üles looma asjakohased hindamismehhanismid mitte ainult vahendite endi jaoks, vaid ka nende riikide kindlaksmääramiseks, kellega koostööd teha. Õigusriigi põhimõtte ja inimõiguste austamine peab liidu sisserände- ja varjupaigapoliitika välissuhetes alati olema olemas. Samuti peab komitee vajalikuks kontrollida ja hinnata juba lõpuleviidud katseprojektide menetlusi ja tulemusi, mida tuleb arvesse võtta ja kasutada uute projektide loomisel.

3.4. ELi talendireservi käsitleva ettepaneku esitamisel on oluline, et Euroopa Komisjon teeks koostööd liikmesriikide ja sotsiaalpartneritega talendireservi arendamiseks viisil, mis vähendaks bürokraatiat ja väldiks tarbetut keerukust, et reserv hakkaks toimima võimalikult kiiresti. Talendireservi eesmärk peaks olema aidata katta praegusi ja tulevase oskustega seotud vajadusi. See peaks kasutama tehisintellekti ja muude kõrgtehnoloogiliste tehnoloogiate pakutavaid võimalusi viisil, mis kasutab täiel määral kolmandate riikide kodanike oskusi ja talente ning täiendab liikmesriikide kodanike rolli ja hõlbustab töötajate liikuvust liidus.

3.5. Kuna töandjad seisavad silmitsi märkimisväärse tööjõu ja oskuste nappusega, mis on paljudel juhtudel struktuurset laadi, oleks talendireservi täisversiooni rakendamise asjakohane lähtepunkt see, et sobitamisele keskenduv lähenemisviis põhineks tööjõupuudusega kutsealade nimekirjadel. Arvestades, kui oluline on tagada, et riiklikud tööjõupuudusega kutsealade nimekirjad oleksid ajakohased, peaks komisjon tegema selles valdkonnas kindlaks võimalused vastastikuseks õppimiseks ja vastastikuseks hindamiseks.

3.6. Lisaks talendireservi kontseptsiooni arendamisele on vajalik töandjate ja ametiühingute osalusel edasi arendada reaajas teavet tööturu ja oskuste kohta, mis võimaldaks talendireservil tulevikus edukalt toimida. Samal ajal on oluline parandada liidu suutlikkust koguda ja tõlgendada võrreldavaid ning usaldusväärseid andmeid kolmandatest riikidest pärit rände vajaduse kohta.

3.7. Komitee pooldab sobitamisvahendi kasutuselevõttu, et hõlbustada nõudluse ja pakkumise ühitamist. Komitee usub, et need sammud on vajalikud andekate inimeste värbamiseks, kuid kordab, et samal ajal tuleb tegeleda liikmesriikide tööturgude teiste sektoritega.

3.8. Komitee nõustub komisjoniga, et nende algatuste edu nõuab sotsiaal- ja majandusvaldkonna osalejate koostööd ja osavõttu. Seetõttu on hädavajalik teha edusamme nendevahelise dialoogi võimaluste loomisel Euroopa tasandil. Komitee on esmatähtis foorum töörandega seotud korralduslike ja praktiliste küsimuste arutamiseks. Sellega seoses peaks komitee osalema kõrgetasemelisel konverentsil uue töörande platvormi teemal, mille komisjon on kavandanud 2022. aasta lõpuks. Komitee rõhutab ka seda, kui oluline on kaasata sotsiaalpartnerid ja muud asjaomased sidusrühmad arutellu töörande juhtimise parandamise üle ELi tasandil. Seetõttu väljendab komitee heameelt kavandatud ELi tasandi dialoogiplatvormi loomise üle.

3.9. Komitee on seisukohal, et töörande tulevaste võimaluste uurimine sellises sektoris nagu hooldussektor on samm edasi. Samas avaldab ta kahetsust, et neis küsimustes tehtud edusammud põhinevad konkreetsetel menetlustel, mis killustavad Euroopa ühise sisserände- ja varjupaigapoliitika terviklikkust, takistades seega tervikliku visiooni täideviimist. Igal juhul nõustub komitee, et nendes valdkondades tuleb teha edusamme, tõstatades selliseid küsimusi nagu eetilise värbamine ja töötajate õiguste kaitse standardid.

3.10. Kuigi naised moodustavad suure osa peamistest olulistest sektoritest, võidakse liikuvaid ja rändajatest naisi võtta tööle ebakindlatele töökohtadele ja mitteametlikku majandusse. Nad on sageli eriti kaitsetud diskrimineerimise, sotsiaalse tõrjutuse ning töö- ja koolitusvõimaluste puudumise ning väärkohtlemise, vägivalda ja ahistamise suhtes. Komitee leiab, et naiste õiguste kaitset ja soolist aspekti tuleb rohkem süvalaiendada.

3.11. Komitee pooldab ka noorte liikuvuskavade edendamist, kuid juhib veel kord tähelepanu vajadusele tagada liikuvus ja tööturule integreerimine selliselt, et nooremate töötajate puhul, kelle töötingimused on mõnikord halvemad (ajutine tööhõive, madalad palgad jne), oleksid tööõigused kaitstud. Samamoodi tuleks puuetega töötajate jaoks kehtestada erimeetmed, et hõlbustada nende nõuetekohast integreerimist.

3.12. Komitee pooldab algatust uurida kolmandate riikide uuenduslike ettevõtjate vastuvõtmise kavasid. Sellega seoses peab komitee positiivseks, et neid vastuvõtmiskavu uuritakse kestliku ja digimajanduse kontekstis, kuid leiab, et sobiva ülesehituse korral võivad need hõlbustada ka mitmesuguste muude kutseprofiilide sisenemist ELi riikidesse.

4. Pikaajaliste elanike staatust Euroopa Liidus käsitleva direktiivi läbivaatamine

4.1. Komitee pooldab ettepanekut võtta vastu direktiiv, mille eesmärk on tugevdada pikaajalise elaniku staatust liidus, parandades pikaajalise elamisloa saamist, eriti teises liikmesriigis elamise korral. Samuti pooldab komitee asjaolu, et ettepaneku eesmärk on laiendada võrdset juurdepääsu sotsiaalkaitsele teise liikmesriigi pikaajalistest elanikest ELi kodanikele. Komitee väljendab ka heameelt püüdluse üle tagada võrdne kohtlemine ja hõlbustada juurdepääsu teabele perekonna taasühinemise kohta seoses kõnealuse direktiiviga.

4.2. Pikaajaline elamine liidus on üks peamisi Euroopa sisserände- ja varjupaigapoliitika vahendeid. 2003. aastal vastu võetud menetlused liidus pikaajalise elaniku staatuse saamiseks on kogu liidus ebaühtlaselt arenenud ja komisjoni kavandatud läbivaatamise eesmärk on luua sidusam süsteem.

4.3. Liidu kodanikud võivad taotleda pikaajalise elaniku staatust pärast viieaastast elamist teises liikmesriigis – see säte jäetakse kavandatavasse läbivaadatud direktiivi alles. Ettepaneku eesmärk on lihtsustada seda liiki staatusega isikute liikuvust liidus, vähendades elamisperioodi nõuet kolmele aastale. Lisaks sisaldab ettepanek eri liikmesriikides elamise perioodide liitmist.

4.4. Komitee on seisukohal, et taotlejate eri liikmesriikides elamise perioodide liitmine liidu pikaajalise elaniku staatuse nõuete täitmiseks on samm edasi. Samas leiab ta, et selle sätte järelevalve- ja kooskõlastusmehhanisme eri liikmesriikides tuleb parandada.

4.5. Komitee pooldab eri elamismudelite, näiteks õpingute eesmärgil elamise, rahvusvahelise kaitse saajana ja ajutistel alustel elamise lisamist. Lühiajalised viisad on erand, kuid nende suhtes võiks kohaldada kõnealust sätet juhul, kui taotleja suudab tõendada regulaarset töösuhet või muud sarnast.

4.6. Komitee pooldab ka liidu pikaajalise elaniku staatusega isikute ja nende pereliikmete õiguste tugevdamist, sealhulgas õigust töötada ja kolida teise liikmesriiki või vahetada töökohta ja asuda elama teise liikmesriiki. Komitee peab eriti huvitavaks, et kavandatava uue artikli kohaselt ei ole ei töötajate ega ka füüsilisest isikust ettevõtjate puhul vaja teises liikmesriigis pikaajalise elaniku staatuse taotlemisel (st kui liidu pikaajalise elaniku staatus on juba omandatud) arvesse võtta riikliku tööturu olukorda.

4.7. Komitee pooldab asjaolu, et lihtsustatud on võimalust töötada ja õppida 30 päeva jooksul pärast taotluse esitamist pikaajalise elaniku staatuse saamiseks teises liikmesriigis. Samuti väljendab komitee heameelt selle üle, et tunnustatakse õigust tegutseda (pikaajalise elanikuna teises liikmesriigis) reguleeritud kutsealal ELi kodanikega samadel tingimustel.

4.8. Komitee tunnistab, kui oluline on, et liikmesriigid tagaksid liidus pikaajalistele elanikele (ja nende pereliikmetele) samad vabadused ja õigused kui neile, kellel on alaline elukoht. Lisaks on positiivne, et liikmesriigid tagavad samuti, et liidus pikaajalise elamisloa taotlejad ei pea maksma oma taotluse menetlemise eest kõrgemat tasu kui riiklike elamislubade taotlejad.

4.9. Komitee peab õigust elada perekonnana põhimõtteliseks küsimuseks, mis hõlbustab sotsiaalset integratsiooni: seetõttu kiidab komitee heaks haldus- ja bürokraatlike takistuste kõrvaldamise, eelkõige mis puudutab ELi pikaajaliste elanike integratsioonitingimusi. Samuti rõõmustab komitee pikaajaliste elanike ELis sündinud (või lapsendatud) laste pikaajalise elaniku staatuse automaatse omandamise üle.

5. Ühtse loa direktiivi läbivaatamine

5.1. Komitee väljendab heameelt ühtse loa direktiivi läbivaatamise üle, mis toob praegusesse direktiivi mitu parandust:

— loamenetluse kestuse lühendamine nelja kuuni;

— asjaolu, et menetlust võib algatada kas päritoluriigist või sihtliikmesriigist;

- direktiiv hõlmab ka välismaalasi, kes töötavad ajutist tööjõudu vahendavate agentuuride kaudu;
- võimalus vahetada tööandjat loa kehtivusaja jooksul, kuigi säilib valitsuse võimalus keelduda;
- asjaolu, et ühtset luba ei saa kehtetuks tunnistada vähemalt kolme kuu jooksul pärast loaomaniku töökoha kaotust, mis tagab stabiilsuse ning parandab võõrtöötajate töö kvaliteeti ja töötingimusi;
- ühtse loa direktiivi laiendamine ajutise kaitse all olevatele isikutele;
- asjaolu, et otsitakse viise, kuidas anda teavet ühtse loa seotud õiguste kohta.

5.2. Komitee peab siiski seda, et õigusi ei laiendatud kooskõlas 2011. aastal esitatud direktiivi esimese ettepaneku sisuga, kasutamata võimaluseks. See kehtib selliste küsimuste kohta nagu juurdepääs töötushüvitistele, samas kui komitee rõhutab endiselt, kui oluline on võimaldada liikmesriikidele seejuures teatavat paindlikkust, nagu on sätestatud kehtivas direktiivis. Lisaks avaldab komitee kahetsust, et ei ole uuritud võimalust laiendada direktiivi kohaldamisala ajutise töö olukorras olevatele rändajatele.

5.3. Komitee peab väga oluliseks, et läbivaatamisel pöörataks tähelepanu vajadusele tugevdada kolmandate riikide kodanikest töötajate võrdset kohtlemist, eelkõige nõustamisel sotsiaalsete õiguste ja töötingimuste, ühinemis- ja liitumisvabaduse ning sotsiaalkindlustushüvitiste vallas, et lihtsustada tööturule integreerumist võrdsetel tingimustel.

5.4. Komitee toetab üleskutset liikmesriikidele töötada välja asjakohased riskihindamise, inspekteerimise, karistuste kehtestamise ning tööandjate järelevalve mehhanismid. Komitee märgib siiski, et kuna tööinspeksioonid kuuluvad liikmesriikide pädevusse, tuleks Euroopa Tööjõuameti⁽⁷⁾ volituste kohaselt tugevdada väljatöötavaid sõnumeid ja järelevalvevahendeid ELi tasandil.

5.5. Komitee arvates tuleks teha edasisi edusamme võõrtöötajate kaitsmisel, kes kasutavad tööinspeksiooni kaebuste esitamise mehhanisme. Ilma mehhanismideta, mis takistavad tööjõukaebuste kasutamist rändekontrolli eesmärgil, on oht, et tööandjad karistavad neid, kes teatavad ekspluateerivatest töötingimustest, ning sellel on negatiivne mõju nende elukohastaatusele. Sellega seoses tuleb edasi arendada ja paremini jõustada meetmeid tööalase ärakasutamise vastu võitlemiseks.

Brüssel, 26. oktoober 2022

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Christa SCHWENG

⁽⁷⁾ <https://www.ela.europa.eu/en/what-we-do>